Nyolczadik évfolyam. 139 [illegible] szám. Kolozsvártt, 1878. szerda junius 19.

A „KELET“ előfizetési dija:
Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva
Egész évre . . . . . 16 frt.
Félévre . . . . . 8 „
Negyedévre . . . . . 4 „
Egy hóra helyben . . . . . 1 frt 50 kr.
Egyes szám ára 7 kr.

Megjelenik a „Kelet“ mindennap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

Hirdetési dijak
Hatszor hasábozott gármond sor vagy annak tere 6 kr. Bélyegdij minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknél külön kedvezményt is nyujt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:
Bécsben: Oppelik Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhaus den Wollzeile 36.) Haasenstein et Vogler (Wallfischgasse 10.) Rud. Mosse Publicistische Bureau Budapesten. Haasenstein és Vogler hirdetés közv. irodája. Weisz Mór hirdetések felvételi irod. Bécsben Wollzeile 18. és Budapest Szervitatér 5. sz.

Nyilttéri czikkek
gármond sora után 25 kr. fizetendő.

Szerkesztői szállás:
Főtér 4-ik szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

AZ ÉRTÉKESEBB CZIKKEK DIJAZTATNAK.
Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:
Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

A kongressus

az erdélyi részeket érdeklőleg.

Nem tudnók megmondani, melyik külföldi lap ismertetvén gr. Andrássy programmját, melylyel a kongressuson megjelent, azt állitotta, hogy e programm főtörekvése a keleti tartományokban Ausztria-Magyarország közgazdasági fölényének biztositásában áll. Ha valjon gr. Andrássy programmjában valósággal e törekvés foglalja-é el az első helyet, azt csak ő tudná megmondani, de hogy a valóságban ennek kell lennie az osztrák-magyar birodalom valódi czéljának, azzal mi is tisztában vagyunk.

Nincs Ausztria-Magyarországnak földterületre szüksége, elég nagy a mivel bir, hogy nagyhatalmi állását megóvja és fentartsa Keleten. Hanem igen is nagy szüksége van pénzre, anyagi erőre s ez többet nyom mai napság a területi hóditásoknál. Államokat adófizetőinkké tenni sokféleképpen lehet. Bulgária, Románia, Szerbia, Bosznia lehetnek a török vagy más birodalom adófizetői, de ha jó közlekedési eszközök, ügyesen megkötött kereskedelmi szerződések által e tartományokban jó piaczot teremtünk a magyar ipar termékeinek, százszor és ezerszer nagyobb adót fognak nekünk fizetni, mint uruknak s magába ezen államok társadalmi életébe behatoló erőink, az anyagi érdekek terén ezer meg ezer irányban megkötött kapcsak, sokkal inkább lebilincselik számunkra ez országokat, mint azt katonai megszállások utján lehetne kivinni, a mi leginkább csak anyagi terüt rakna ránk, anyagi haszon helyett.

A monárchia keleti forgalmában a legfontosabb helyet kétségtelenül az erdélyi részek foglalják el. E hazarészen keresztül a brassó-plojesti vasut megnyiltával Galaczban egy olyan kikötőhöz fogunk jutni, mely legalább oly fontos, mint Triest, és Magyarországra nézve fontosabb, mint Fiumé. A mi iparunk ugyanis Fiumén, Triesten keresztül nyugat iparával szemben alig kelhet versenyre, hanem Galaczon át a keleti piaczon csak egy kis igyekezettel is, diadalmasan megállhatja helyét.

Itt és egész keleten nekünk szerfelett fontos nemzetgazdasági missiónk van, Magyarországnak általában, de különösen az erdélyi részeknek e keleti piaczokon van minden jövője; ha sikerült ezen piaczokat meghóditnunk, megélünk, haladunk; ha nem, az ég könyörüljön rajtunk.

Összeköttetésünk Romániával már is nagy, forgalmunk jelentékeny, de a mi hasznunk van belőle, valóban nem kormányi intézkedéseknek tudható be. Romániában, Bukurestben, Galaczban, Plojestben s a többi városokban ez idő szerint is roppant számu magyarság van, legnagyobb részt iparosok. Évenként mintegy 25 ezer székely vándorol oda ki munkára; a határszéli hegyi lakósok nagy legelőket birnak Romániában haszonbérben, a hová kijárnak marháikat és juhaikat legeltetni. Itt rejlik virágzónak mondható marhakereskedésünknek egyik alapja. Csak a mult esztendőben 32 ezer métermázsa gyapjut vásároltak az erdélyi részek Romániától. A brassói, szebeni, n.-disznódi szövőszékek csak nem kizárólag Románia számára dolgoznak. A n.-szebeni stearingyertyagyár, a brassói nagy parquette, hajlitott nádbutor, terrakotta-gyárnak, kocsi-készitőknek, a Mikes-féle üveghutának, számtalan szeszgyárnak Romániában van piacza. Négy erdélyi fotogénggyár Romániából hozott nyers anyagot dolgoz fel stb. stb.

Szóval az élénk forgalom már meg van kezdve, fennáll; ha az erdélyi részekben némi gyáriparról szólhatunk, azt Romániának köszönhetjük. Ezt tovább kell fejleszteni, ennek közlekedési útakat teremteni, és tappintatos közgazdasági politikával e helyeken jövőnk alapját biztosan megvetni.

Ez a congressuson az erdélyi részek érdekében gr. Andrássy Gyula feladata.

A mint az oroszok Romániában kissé otthonosan kezdték érezni magukat, legelső gondjuk volt hivatalos befolyás alatt egy muszka kereskedelmi társaság megalakitásához látni. Ez nagy baj! Ez többet árt nekünk, mint Bessarábia elvétele, mert ezek egész Romániát bóditják meg előlünk.

Mi Romániának évezredek óta szomszédai vagyunk s még csak annyit sem vittünk ki, hogy Bukurestben egy osztrák-magyar iparkamarát alapitsunk. Hanem igenis tulságos nagylelkűségünkben, arra való számitással, hogy Romániát a muszkával szemben becsületbelileg lekötjük magunknak, (szépen megtörtént!) kötöttünk vele kereskedelmi szerződést, melyben odavetjük magunkat Románia ingyen kapott nyerstérménye versenyének. Még legtöbbet igérő intézkedésünk a brassói csatlakozás lett volna, de ennek kiépitését a hatalmas osztrák-magyar monárchia nem tudja keresztül vinni.

Ime ezek azon kérdések, melyekben a berlini kongressus uj állapotokat kell, hogy teremtsen; ezek a birodalom igazi érdekei, melyeknek, teljes és megingathatatlan biztositását követeljük.

A külügyminiszterium, ugy látszik, jól ismeri ezen érdekeket és fel is fogja fontosságukat; kiváncsiak vagyunk, mit fog szülni a mi javunkra e tekintetben a kongressus.

Justus.

— Az országgyűlési szabadelvű pártnak a képviselőválasztási ügyek központi vezetésére alakitott végrehajtó bizotssága tegnapelőtt 12 órakor ülést tartott.

A bizottság ez ügyre vonatkozó több határozatot hozott. — A pártnak élénk érdeklődése abban mutatkozott, hogy a megválasztottak egy-két tag kivételével mind megjelentek.

Alkalmunk van ezuttal a végrehajtó bizottság néoserát köztudomásra hozni.

A képviselők elnökül választották Gorove Istvánt. Tagok: Ernust Kelemen, Horváth Gyula, gr. Károlyi Tibor, Kiszely Árpád, Kovács László, Móricz Pál, Nagy György jegyző, Pap Lajos, gr. Péchy Manó, br. Podmaniczky Frigyes, br. Rudich József, gróf Szapáry Gyula, Szeniczey Ödön jegyző, Tóth Vilmos, Tisza László, Wahrmann Mór.

A főrendek részéről elnökké választatott b. Vay Miklós. Tagok: Gr. Andrássy Aladár, gr. Karácsonyi Guidó, gr. Szapáry Antal és gr. Zichy-Ferraris Victor.

A berlini congressus.

London, jun. 16. Az Observer irja, hogy Ausztria-Magyarország és Oroszország közt létre jött a megállapodás, és ugy vélekedik, hogy Ausztria-Magyarország érdekei ugyanoly módon lesznek megóvhatók, mint Anglia érdekei, a Suvaloffal való egyezkedés segélyével.

Berlin, jun. 16. A congressus második ülése holnap délután 2 órakor lesz. Gorcsakoff herczegnek csekély szembaja van; de mindazáltal várják megjelenését a holnapi ülésre: elmaradása azonban, másik két orosz képviselő is lévén, az ülést nem fogná elhalasztani. Bismarck herczeg tegnap Lord Beaconsfielddel és Salisburyvel értekezett. — Görög memorandumról, mely terület átengedést kivánna, értesült körökben semmit sem tudnak; van azonban egy görög tudósnak emlékirata, melyet egy utóbb Görögországban tanczélra készitett földabroszhoz mellékelt; az emlékirat theoreticus jellege már abból is kitünik, hogy Konstantinápoly is görög területnek van jelölve.

Berlin, junius 16. Delijanisz meglátogatja a kongressus tagjait, ezek pedig viszonozzák látogatását. A mit általában a bessarábiai kérdés megbeszéléséről irnak, nem látszik alaposnak; egyik hatalomnak sincs e kérdésben elsőrangu érdeke. Az egyes meghatalmazottak értekezései tovább folynak. Reménylik, hogy ezek lényegesen előmozditják az üléseken való tárgyalásokat. A török hadi foglyokra és az orosz hadak visszavonulására nézve megjegyzendő, hogy ezek az egyetlen kötelezettségek, melyeket Oroszországnak Törökországgal szemben teljesitenie kell, mig török részről 28 kötelezettség vár teljesitésre. Oroszország a maga két kötelezettségének teljesitését Sumla és Várna azonnal való kiüritésétől látszik függővé tenni.

* * *

Az Andrássy gróf és Suvaloff közt folyó tárgyalásokról ujabban azt jelentik, hogy azok gyorsan és kedvezően haladnak, s kivált tegnap óta jól előre haladt a megegyezés. Jelentik azt is, hogy az orosz hadsereg legközelebb visszavonul San-Stefanóból, s valószinűnek tartják, hogy a jövő hét elején az angol flotta is elhagyja a Márvány tengert.

Tegnap és tegnapelőtt tanácskozások folytak a német részről az 1856-iki kongressus mintájára kidolgozott tárgyalási rend fölött, melyet, némi módositások hozzátételével, valószinűleg egyhangulag elfogadnak.

A Pressenek jelentik Párisból, hogy Thiers özvegye a kormánynak egy férje hagyatékában levő igen figyelemre méltó emlékiratot adott át, mely Európa általános társadalmi és közgazdasági politikájáról szól, s az esetleges congressusnak volt szánva.

* * *

Görögország állására vonatkozólag a következőket jelentik a N. fr. Pressenek Londonból: Anglia egész befolyását föl fogja használni arra, hogy Görögországot a kongressusra bebocsássák. Görögországot természetesen nem helyeznék egy rangba a nagyhatalmakkal, de souverainitását az esetleg szintén bebocsátandó vazallusok mellett kellőleg kiemelnék. Mig tehát Szerbia, Románia és Montenegro, ha egyátalában bebocsátják őket, csak consultativ szavazattal birhatnak, Görögországnak mindazon kérdésekben, melyek Törökország görög tartományaira vonatkoznak, nemcsak tanácsoló, hanem egyszersmind határozó, de más kérdésekben csak consultativ szavazatot adnak.

A magyar tud. akadémia közülése.

— jun. 16.

Fényes közönség gyült ma össze az akadémia nagy termében, mely festői látványt nyujtott.

Az elnöki emelvény mögött Károlyi György gr. ifjukori arczképe függött, két óriási pálma között, setétveres szövetredőzet által köritve. Előtte az akadémia tagjai félkörben foglaltak helyet. A félkör egyik végét Haynald Lajos kalocsai érsek, ki mellett Majláth György országbiró ült, másik végét Trefort Ágost zárja be. Az akadémikusok között ültek, Tisza Kálmán, Gbyczy Kálmán, Wenckheim Béla b. Megjelentek Károlyi György gr. fiai is, gr. Batthyány Elemér, gr. Apponyi Albert és mások számosan az aristokratia köréből urak és hölgyek. A fővárost Ráth Károly főpolgármester képviselte.

Az elnöki asztal körül Lónyay Menyhért gr. diszmagyarban, mellette Csengery Antal, jobbról Fraknoi Vilmos helyettes főtitkár, balról Szabó József foglaltak helyet.

A nagy teremnek többi részét majdnem teljesen elfoglalta a hallgatóközönség; főleg nők nagy számban jelentek meg.

Pontban 10 órakor foglalták el Lónyai Menyhért és Csengery Antal az elnöki székeket. Csengery Antal az alább következő nagybecsü beszédet tartotta, melyet számos helyütt a közönség helyeslésssel és tetszésnyilatkozatokkal szakitott félbe.

Az éljenzés után, melylyel a beszédet a közönség kitüntette, Fraknói Vilmos olvasta fel titkári jelentését.

Utána Lónyai Menyhért gr. lépett a zöldbársonynyal bevont felolvasói asztalhoz s a hallgatóság nagy érdeklődése között mondá el emlékbeszédét Károlyi György gr. felett. Az emlékbeszédnek különösen azon része, mely Károlyi György gr. szereplését az akadémia megalapitásának történetében vázolja s az életének és működésének példáját állitá fel a jelenlegi főuri nemzedék előtt, nagy hatást keltett.

Az idő már nagyon előrehaladt, midőn Hay-

A „KELET“ TÁRCZÁJA.

Párisi különfélék.

Páris, jun. 12-én.

Ha bejövök a városba, a palais de justice közelében levő omnibus állomásnál veszem igénybe a communicatió ez olcsó nemét a kiállitásig. Rendesen be szoktam nézni előbb a fenyitő törvényszékek termeibe; ma a 9-ik számu teremben a következő jelenetnek voltam tanuja:

A vádlottak padján egy fiatal ember foglal helyet, ki külső megjelenésével első pillanatra elárulta, hogy egy züllött existentiával van dolgunk.

Elnök kérdi: Mi önnek neve?

Vádlott: Herczeg . . . (kiméletből e fényes név többi hordozói iránt elhallgatom azt.)

Eln.: Hány éves?

Herczeg . . .: 28.

Eln.: Mi a foglalkozása?

Herczeg . . .: most nincs, előbb szindarabokat irtam s néhány lapnál reporter voltam.

Eln. (a jegyzőhöz) Olvassa föl a rendőrségnek jelentését herczeg . . . ügyében.

Jegyző (olvas): Junius 2-án, éjjel 3 órakor két rendőr éji körjáratukban a boulevard Voltaire egyik pissoir-jában egy alvó egyénre akadt. A rendőri állomásra vezetve őt, miután itt részeg ségéből másnap magához tért, a következő körülmények lettek constatálva. Herczeg . . ., miután szállásáról adósság fizetés képtelenség miatt kiutasitották, több nap óta hajlék nélkül volt, befogatása előtti estén betért egy korcsmába, rendelt enni s inni valót, miután nagyobb mennyiségü pálinkát consumált volna, fizetés nélkül elillant. Midőn igy részegen a nevezett pissoir-ba tért, itt összeesett s elaludt, mig a két rendőr később rája akadt. Vagyona évek óta nincs, mindazon helyeken, a hol alkalmazva volt, részegsége miatt elbocsájtották . . . stb; miután a herczeg . . . hajlék s minden segélyforrás nélkül van, vagabondage, részegség s csalás végett (a korcsmából fizetés nélkül illant el) a törvényes eljárás végett a fenyitőszéknek szolgáltatja át.

Vádlott beismeri mind e tényeket. A vallatás további folyamában kitünik, hogy herczeg . . ., zsenge fiatalságában elpazarolta nem nagy vagyonát, elégedetlen lévén sorsával, ivásnak adta magát; tehetséges ember lévén tisztes keresetre tett ugyan szert, de folytonos részegsége képtelenné tette idővel minden komolyabb foglalkozásra. E tragikus évek szomoru végét tudják már az olvasók.

A fenyitőszék két havi fogságban s 5 francnyi kártéritésben marasztalta el.

Látják olvasóim, ilyen sötét képei is vannak annak az édennek, melyet „párisi élet“-nek neveznek.

* * *

Tegnapelőtt egy estélyen lévén, éjfél után távoztam innen egy barátommal; útközben több idegenekkel találkoztunk, podgyászt czipelve, kétségbeesetten keresve hajlékot az éjre, de sehol sem találva, mert valahány hotelben beszélottak, mindenütt azt a laconicus választ nyerték „complet“, a mi annyit jelent, hogy nincs már hely, még biliardon sem.

Olvasóim közül azoknak, kik a kiállitásra eljönnek, ajánlom tehát az utat ugy berendezni, nehogy éjjel, hanem reggel érkezzenek meg Párisba, egész napjuk lévén igy a szállás keresésre, megkimélhetik magokat attól a kellemetlenségtől az egész éjet szabad ég alatt tölteni, nem tudva mit csinálni a podgyászszal, s hová hajtani fejüket.

A többiek közt találkoztunk egy egész családdal (férj, neje, két leány, négy fiu), kik a vidékről jöttek a kiállitásra halálra fáradva a podgyász-czipeléstől s a hasztalan járkálástól, két kocsissal bocsátkoztak alkuba. Ezek tudvalevőleg nagy urak most s nem is tudják milyen óriási árt követeljenek, végre hosszas alkudozás után negyven francért átengedték a két kocsit a szerencsétlen családnak, hogy legyen hol meghuzni magukat az éj még hátralevő részére.

Tehát reggel érkezzenek meg olvasóim, ne éjjel.

* * *

A következő esetet épen apropos-n beszélhetem el.

Dijonban egy szerény hivatalnok kért s kapott nehány napi szabadságot a kiállitás meglátogatására s Páris megtekintésére, melyet még sohasem látott.

Ő Dijonban megvette 27 francért a tour és retour kártyát, minél inkább közeledett Páris felé, annál inkább dobogott szive a boldogságtól azon gondolatra, hogy ő mindazon csodás dolgokat, melyekről annyi szépet hallott beszélni, végre saját szemeivel fogja látni.

Tizenegy órakor t. i. este a vonat hivatalnokunkkal berobogott a lyoni pályaudvarba.

Egyik kezében a kofferrel, másik kezében esernyővel megkezdte utczákon, boulevardokon át a vándorlást, szállást keresve.

Csengetett vagy negyven szállodában, de mindenütt a végzetes „complet“ szót nyerte válaszul.

Igy barangolt ő három hosszu órán át, fáradságtól nem tudva már hová lenni s pokoli kinjaiban hiába keresve mentő eszmét . . . végre egy kétségbeesett gondolat szállja meg.

Két és fél órakor egy vonat megy Dijonba.

Végső erőmegfeszitéssel kivánszorgott az indóházhoz s retour-jegyével visszaútazott Dijonba.

Midőn emberünk egy harmadik osztályu kocsi fapadjára vetette magát, félholtan az átszenvedett fáradalmaktól, ünnepélyesen megfogadta, hogy soha, soha ez életben rá nem szánja magát ebbe az édennek nevezett pokolba jönni.

Tehát még egyszer jóakarólag tanácslom olvasóimnak, ne éjjel de reggel érkezzenek meg Párisba.

* * *

Tegnapelőtt érkezett meg a persa shah; mondanom sem kell, hogy ő képezi most a legérdekesebb személyiséget Párisban.

A Grand-hotelben van szállva.

Alig érkezett meg, már is egész népvándorlásnak képezi iránypontját szállodája.

A lapok ugyanis jó előre kikürtölték, miszerint a királyok királya 42 ládába, melyek mindegyike 80 fontot nyom, hozza zsebpénzét apró kiadásaira.

Képes vagyok ennél is részletesebb adatokat adni: a 42 láda közül 36 tartalmaz persa ezüst és arany pénzdarabokat, összesen négy millió háromszázhuszezer francnyi értékben.

A hány gyáros, liferáns csak van Párisban, mind jön kinálni portékáját a királyok-királyának.

Lakosztálya azonban szigoruan el van zárva az alkalmatlankodóktól, a szálloda igazgatója 10 embert rendelt e czélra, a párisi rendőrfőnök pedig 12 gardient bocsátott rendelkezésére a kincsek megőrzésére.

A fentebb emlitett népvándorlóknak pedig azt izeni a shah, hogy majd kiválasztja ő maga azon dolgokat a melyeket meg akar venni, nem kell neki kinálni.

A királyok királya e talpraesett válaszával bizonyitja, hogy ő nem balek.

Ő 7 órakor kel föl, theát iszik s imádsággal tölti idejét 9-ig, 11 órakor villásreggelizik, d. u. 5 órakor ismét theát eszik s fél 7 órakor ebédel.

A köztársasági elnöknél tett hivatalos látogatást, a kiállitást meglátogatta már kétszer franczia polgári öltönyben.

Midőn a persa pavillonba akart térni, a gardien elzárta utját, „mert a shah látogatását várja.“ A shahnak volt elég espritje azt mondani, hogy majd eljön ismét, ha nem várják a shah látogatását.

Megemlitem, miszerint ő felsége nem ismeri a kés, villa használatát, ujjaival eszik, háta mögött egy szolga áll vagy két tuczat asztali kendővel s minden pillanatban nyujt neki egy tisztát ujjai megtörlésére.

A mit ő felsége a tálban hagy azt a mellékszobába viszik miniszterei számára, kik persa fölfogás szerint nagy kitüntetésnek tekintik azt megehetni, a mit ő felsége kegyes volt számukra a tálban meghagyni.

A többi személyzet ismét külön eszik, de ezek nem részesülnek már abban a nagy kitüntetésben ő felsége asztal maradékait megehetni.

* * *

Végül pedig Cato módjára még egyszer kiáltom olvasóimnak, ne érkezzenek éjjel Párisba, hanem **reggel, reggel, reggel . . .**

A TIZENKETTŐDIK ÓRÁBAN.

ELBESZÉLÉS.

Irta:

SPIELHAGEN FRIGYES.

Tizenhetedik fejezet.

(32-ik folytatás.)

— Mrs. Durham senkit sem fogad el, válaszolt az öreg nagyon halk, de nagyon határozott hangon, a nélkül, hogy helyét, vagy egyenes tartását megváltoztatná.

— Nekem látnom kell őt.

— És én ismétlem önnek, hogy ez lehetetlen.

— Magam fogok erről meggyőződni, szólt ismét Swen, az ajtóhoz közeledve.

— Vissza! kiáltott az öreg szolga, egyik karját fenyegetőleg emelve Swen felé.

E perczben kinyitották belülről az ajtót, s Kornelia megjelent a küszöbön. Egészen fekete fátyol folyta körül arczát, mely Swen megpillantásakor kisérteties halvány lett.

Az öreg szolga hátrahuzódott. Kornélia és Swen szemközt álltak egymással. Swennek térdei inogtak, egész testében remegett, alig birt egyenesen állani. Kornélia is kezét az ajtófélnek támasztá egy perczig, mintha támaszt keresne, egyenesen állhatni, de azonnal visszahuzta s oly hangon,

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

nald Lajos lépett a felolvasói asztalhoz; a közönség nagy élvezettel hallgatta a tudós és mindig szellemdus főpapnak remek emlékbeszédét Parlatore Fülöp, olasz természettudós fölött, ki a növénytan terén nagy nevet vivott ki magának. Haynald saját szellemének virágaival diszité fel Parlatore emlékét az akadémia előtt.

Végül az idő eltelvén, Pulszky Ferencz összevont rövidséggel ismertette meg a vezérkori magyarországi leleteket.

Ezzel a közülés $^1/_2$3 órakor véget ért.

Elnöki beszéd Csengery Antaltól.

Tisztelt közönség!

Azon fontos feladat következtében, a mely e tudományos intézet határozata szerint ezen ünnepélyes alkalommal elnöktársamnak jutott, nagy elődöm, gróf Széchenyi szavaival élve, nekem jutott a becsület a mai ülés elnökségét viselnem.

Midőn e tisztben ime eljárok, s a t. akadémia megbizásából az ülést megnyitom: mellőzöm e tudományos intézet működését a közelebb mult évben. A titkári jelentés föladata lesz erről értesitni a közönséget. Én a kiosztott kimutatások közt csupán egyre, a pénztári jelentésre s annak is csak egyetlen pontjára, arra, a mely intézetünk anyagi erejének évi gyarapodását mutatja, hivom föl ezuttal a t. közönség figyelmét. A nemzett részvétének fokmérő egy pár éve immár szökkenést mutat.

Honnan e sajnos jelenség?

Igaz-e, hogy a politikai mozgalom elvonja az embereket az eszme cultusától?

Régi panasza a tudósoknak a politikai élet mozgalmai ellen, a melyek között a tudomány emberei oly ritkán találják magukat jól. Legyen elég csak Kölcseyt és Eötvöst emlitenem. A politikai élet mint tudjuk, gyakorlati eredményre törekszik: mig a tudomány egyedül az igazságot keresi, a minek a kivihetőség nem probaköve. Alig van kor, alig nemzedék, a mely fogékonysággal birna az igazságra. Sőt az igazság gyakran nyugtalanitja a tudatlanságot és előitéletet, sérti az önzést és a szenvedélyt, a melyekkel a közéletben annyiszor meg kell alkudni. A kivihetőség tekintetének hányszor áldozzuk föl ez okból az általános elvet? S ugyanez a tekintet hányszor teszi félénkké, tartozkodóvá, szárnyaszegetté az elmét, a melyet a tudomány terén az igazság kutatásának kellene kizárólag igénybe venni? S nyivel élesebben tünik föl ezen ellentét a tudomány eszményi álláspontja és a gyakorlati élet követelményei között, magán- és közéletben egyaránt, a midőn az élet anyagi gondjai lépnek tulnyomólag előtérbe?

Hogy a politikai élet lázas küzdelmei általában nem hatnak kedvezőleg az irodalomra és tudományok mivelésére: lélektani szempontokkal és irodalomtörténeti adatokkal egyaránt igazolhatni. Az ilyen küzdelmekre is sok tekintetben áll az észrevétel, hogy a fegyverzajban hallgatnak a muzsák. Vagy ha nem hallgatnak, a napi szenvedélyek szolgálatába szegődvén, az eléjök szabott föltételeket nagy részben tévesztik szem elől. Az irodalomtörténet nem egy időszaka, minden nagy népnél, az irodalom minden ágában, igazolja ezt. Nem egyszer láttuk, hogy a költő szónoki babérokért küzdött, a történetiró, sőt a philosoph is a publicista szinvonalára szállott alá. S az irodalomtól a tudományokra térve által, láttuk, hogy a XVII-ik század, a melyben Anglia, Cromwell rövid protectorságát kivéve, oly jelentéktelen szerepet vitt Európában, volt Bacon, Hobbes, Locke és Newton százada: mig Chatam, Burke, Pitt és Fox időszaka, az angol közélet ama fénykora, — mint Hillebrand is megjegyezte nem rég, — egy nagy eszmét sem hozott létre a tudományokban.

Nem szeretnék félreértetni, t. közönség.

Én, a ki a polgárisodás minden tényezőjét ismerem és méltányolom, legkevésbbé óhajtanék olyasmit mondani, a miből azt lehetne következtetni, hogy a tudományokra nézve a legjobb időszak a közélet pangása, vagy épen szünetelése. Az élet pangása általában kórtünemény; s a közélet pangása a polgárisodás minden tényezőire zsibbasztólag hat. Nem is szólok azon esetről, midőn a köz-szabadság korlátozása idézi elő a közélet megszünését. Ismerjük e gyászos időszakot. A hol szabadság nincsen, a kutató elme is elveszti merészségét, őszinteségét. Nem mervén elmondani az iró, a mit gondol, utóbb gondolkodásában is tartózkodó lesz. Annál sajnosabb látmány, minél nagyobb a tehetség, a melyen erőt vesz a félénkség. A nagy tárgyak, nemes érzelmek tiltva levén, a nagy szellem is szükségkép kicsinyessé válik. Az emberek és dolgok azon ismerete nélkül, a melyet csupán a közélet folyásának szemlélete nyujthat, az erkölcsi tudományok nagy része hanyatlásnak indul. A gondolat keresvén a homályt, hogy magát elrejtse, iró és közönség mind kevésbbé értik egymást. S mig az ékesenszólás legjobb esetben is a méltósággal hizelgésnek mesterségévé válik: a költészet, szabadság nélkül, az éltető napfényről árnyékba helyezett virághoz hasonló.

Legszebb korszakai a nemzetek életének épen azon időszakok, a midőn a politikai élet virágzása az irodalom, tudományok és művészetek virágzásával egybeesik, s a köz és magán szellemnek a közmivelődés összes tényezőinek kölcsönös egymásrahatása az összhangzatos fejlődés azt az elragadó képet tünteti elénk, a melyet Perikles korában csodálunk. A köztevékenység egyoldalusága az, a minek koronkint majd a tudomány emberét, majd az államférfiut agodalommal kell eltöltenie. Az az időszak, a melyben a közszellem teljes erővel vonzatván egy irányba, közönyössé válik egy időre a civilisatio más, nem kevésbé szükséges eszközei iránt. A nemzet története a század első felében mutatja az egyoldalu elmélkedő élet ártalmait. Meddő elméletek, örök tervezés, a mely soha sem jut épitkezéshez. Nem kisebb baj az ellenkező, t. közönség, a midőn a politikai mozgalom köti le egy irányban a nemzet közfigyelmét. S ez a eset hazánkban már nem egyszer fordult elő.

Már az 1848 előtti politikai küzdelmek alatt panaszolta gróf Széchenyi, hogy akadémiánk nincs divatban, mert más térre vonta a tennivalók aggasztó sora számosb hazafinak figyelmét; s hogy uj lelkesedéssel ujakért hevülvén, elhülünk a fennáliók iránt, a melyek szintoly fontos tényezői előmenetelünknek; már ő fölemelte hatalmas szavát a jelzett baj ellen, a teljesitett kötelesség önérzetével mutatván rá azokra a nagy föladatokra, a melyeket e tudományos intézet elé a nemzet önfenntartásának érdeke tüzött.

S kérdem, megoldvák-e már e nagy föladatok?

Nem hiszem, hogy volna ember e házban is, a ki ezt hihetné. Hiszen a világon sincs nemzet, a mely ilyesmivel dicsekedhetnék.

Két nagy feladatot tüzött ki akadémiánk elé alapitói nk bölcsesége.

Nyelvünk megmentése és kimivelése az egyik, a legelső feladat.

Mint nagy alapitónk megjegyezte, saját nemzeti fenntartás, a legszentebb kötelesség jelölte ki nekünk ezt a logikát. Mert nyelvünk körül forog nemzeti lételünk. Elvesztett alkotmányt visszaszerezhetni, mondta már Nagy Pál, de a nemzetiséggel elhal a nemzet is. És sürgős és aggasztó volt immár ezen ügy, hogy nagy alapitónk szavait idézzem, mint a végvonaglásban fuldoklónak a levegő, becsületvesztettnek a becsület visszaszerzése.

Hogyan találta akadémiánk, alakulásakor, nemzeti nyelvünket; és mit tőn annak kimivelése körül?

Akadémiánk, mint Fáy megjegyezte, nemzeti nyelvünket félig római járom alatt nyögve, elhanyagolva, idegen szók és idegen szólásformák által eredetiségéből kiforgatva, szabálytalanul, a tudományok, művészetek és mesterségek legtöbb ágában műszókkal szegényül vette át, küzdve még elfogultságokkal is. S alig indul meg e tudományos intézet működése, az elnöki és titkári jelentések évről-évre mutatják a fejlődést. Nincs év, mondja már gróf Teleki József, nincs év, mely a tökéletesedésnek több jelét ne adná. S ugyan ő hirdeti, hogy nyelvünk az akadémia első évtizedében már oly nagy előmeneteleket tett, mint azelőtt századok alatt sem. „Az ujitók és a régiséget védők közt a harcz sokáig kétséges vala, ugymond, a győzelmet egyik fél sem tulajdonithatja magának, és még is most már béke uralkodik, s a két fél visszavonásai közt egyedül a nemzeti nyelv lett nyertes. A helyes ujitások czélszerüségét senki sem hozza kétségbe, vagy legalább az iránt véleményét a megállapodott közszellem ellen kijelenteni nem meri. És ha némely tüzes ujitó kelleténél tovább megyen is merészségében; a nyelv szabályaiban járatosabb, a józan elvekben megegyezni kezdő irói közönség korlátot vet neki.“ Igy szólott Teleki már 1842-ben. S ellentétben azzal a képpel, a melyet Fáytól idéztem, már Teleki idejében olyan egyformaság jött létre a helyes irásra nézve iróink között, a minővel a tudós német nemzet maig sem dicsekedhetik; már akademiánk első elnökének adatott látnia, hogy szavaival éljek, miként növekedett nyelvünk benső ereje, hajlékonysága szemlátomást; mint engedte magát mindinkább alkalmaztatni a tudományok minden nemére; a megindult forrás mint tisztitotta meg mindinkább az idő által belekevert idegen részektől; s mint határozta meg mind szorosabban a jobbra vezérelt nyelvszokás az egyes kifejezések értelmét.

Mi pedig t. közönség, azt is megértük, hogy nyelvünk anyaga egybe van hordva; megértük, hogy a nyelvek egy nagy ága intézetünk körében találja ez időszerint legbehatóbb, legalaposabb mivelőit; s mig munkásságunk ezen része általában a nyelvtudomány kiegészitéséhez nem kis mértékben járul, nyelvünk ismeretét is tudományosabb alapokra fekteti.

Mindezen törekvések mellett hol állunk még a czéltól, a mely akadémiánk elé, csak mint nyelvmivelő társulat elé van tűzve? Mindazon törekvések, melyeket érinték, csak hézagos előkészület nyelvünk rendszerének kifejtéséhez. E rendszer egyes részei még vitatva is alig voltak. Csak a szókötés szabályainak kifejtését érintem. Nemzeti nyelvünket törvény biztositván, alig karolta föl a közélet éltető ereje, a midőn, a latin nyelv járma helyett, egy uj idegen nyelv járma nehezült ránk. Uralkodóvá lett a közéletben és közoktatásban. Uj intézmények, törvények és rendeletek a közigazgatásnak eddig általunk nem mivelhetett, mert a nemzettől elvont ágaiban is; s uj oktatási rendszer a tudományok egész encyclopaediájával.

Már az idegen rendszer maga is ujitott gyakran, hogy velünk megértesse magát, szintoly kevéssé tartván szem előtt nyelvünk törvényeit, mint alkotmányunkat. A rendszer bukása után pedig hazánkfiainak buzgósága türelmetlenül sietett elfoglalni azt az egész tért, a melyet addig az idegen nyelv műszavai és szólásformái töltöttek be életben és irodalomban. Ide járult a napi sajtó rögtönzése. Tanár és hivatalnok, sőt az üzlet embere is, nyelvünk kellő ismerete nélkül, sőt nem egyszer a magyar nyelvérzéknek is hiával, hivatottnak érezte magát ujitani.

A nyelvujitás tulságai mellett emlitsem-e a szókötés mindinkább terjedő idegenszerüségét. Csuda-e, ha ilyen körülmények közt akadémiánk, a mely kezdetben a neologia zászlóját lobogtatta, mint nyelvünk őre, szükségesnek vélte most külön folyóirat alapitásával is gátot vetni Arany Jánosként a magyartalan magyarság megdöbbentő invasiójának? Miveltebb nyelveket is fenyeget olykor hasonló veszély. Ismerik önök az angol kritika folytonos küzdelmét az Amerikából és a gyarmatokból behozott kifejezések és szólásmódok ellen.

Az akadémia föladata őrködni nyelvünk fölött, csak növekedett fontosságában, mióta idegen hatalom ellen biztosságban érezzük e kincset s a hazafi gond, nem tudva, hogy önmagunktól is van ok félteni, nem tartja szükségesnek körüle virasztani.

Annál szükségesebb ez az őrködés, tisztelt közönség, mert a mi eddig csak elméletileg vonzott, a gyakorlati élet szüksége gyanánt is állván előttünk, irodalmunk rendszeresebben és nagyobb mértékben most kezdi magába fölvenni, a mit más nemzetek a tudomány és irodalom terén alkottak; most kezd csak válni minden oldaluvá, törekedvén elsajátitani az összes müveltséget. S nehéz föladat, de okvetlenül megoldandó, hogy a midőn nyelvünk modernné válik is, megőrizze nemzeti voltát. Ugyanaz az átalakulási folyamat, a melyet Olaszországban is látunk, az általános, nemzeti élet fölpezsdülése óta. S ha Dante nemzete is érzi jelenleg is, mint Villari irja, mennyire nehéz oly irodalomban, mely még nem hóditotta meg a közmiveltséget, az irónak modernnek és egyszersmind nemzetinek lenni: a fensőbbség némi érzetével vesszük tudomásul, hogy Olaszországban meróben különböző szójárásokat beszélnek még a müveltek is, mig mi általában elmondhatjuk már, hogy ugyanazon egy nemzeti nyelven szól az összes müvelt magyarság.

Ha az egységes nemzeti élet hiányában keresi az olasz az érintett körülmény egyik fő okát: nem kereshetjük-e viszont mi is egyik okát az örvendetes jelenségnek, a melyet emliték, abban a körülményben, hogy nyelv dolgában a központi törvényhozás egy nemével birtunk akadémiánkban; — oly nemével a törvényhozásnak, melyről már Teleki mondotta, hogy nem tulajdonit magának más hatalmat, más tekintélyt, mint a melyet a legtisztább inditó okok, a bátor, de szerény ügyekezet, és az igazságnak, az elvégre is mindenen diadalmaskodó igazságnak őszinte hirdetése ad?

Nélkülözhetjük-e immár ezt az ellenőrző és szabályozó befolyást? Miután akadémiánk nyelvmivelő társulatból, istennek hála, egyszersmind a tudományok akadémiája lett: szabad-e felednünk, a tudományok mivelése mellett a magyar nyelven mivelés jelentőségét; nem kell-e a tudós akadémiában is, mint Arany János mondá, mindig maradni valaminek az egykori nyelvmivelő társaságból is?

Franczia országban, tisztelt közönség, a tudományok akadémiái mellett maiglan fennáll a franczia akadémia. Nem hiszik, hogy feladata be volna fejezve, habár a franczia nyelv, helyes irás és szófüzés tekintetében, a legkisebb részletekig kimivelt, prózai és költői kifejezésében a leggyöngédebb árnyalatokig szabályozott nyelv, elannyira, hogy idegen alig értheti meg a franczia kritika érzékenységét. — Szabályozottság, a melylyel igen jól egybefér a styl változatossága. Igaz, hogy a kristály tisztasága némi merevséggel párosul. — De ez a szigor, ez a szabályozottság és szabatosság alapitotta meg szellemi tárgyakban és az emberiség közös ügyeiben a franczia nyelv világuralmát; mig világossága az értelmiségnek kiváltságos nyelvévé tette. Nincs nyelv, a melynek törvényei szorosabban meg volnának állapitva. Innen a kifejezések szabatosságának az a kötelezettsége, a melyet a franczia senkinek sem enged el, a ki tollat fog kezébe. S attól, a ki az irodalomban lép fel, megköveteli, hogy ismerje és teljesitse az előadás törvényeit is. A franczia iró, kivétel nélkül, gondot fordit e tekintetben is munkájára. Kitünő tudományos irók, mint az előadás mesterei, a szépirodalom legjobb neveivel állanak egy sorban; s nem kisebb büszkeséget helyeznek a koszorura, a melyet az Académie Française-től nyernek, mint arra az elismerésre, a melyet az Académie des Sciences nyujt nekik. Nisard szerint — s ez a valódi franczia felfogás — ott veszi kezdetét az irodalom, a hol a müvészettel találkozunk. Az előadás müvészete, s a franczia nép nagy érzékenysége ezen érdem iránt a tudománynak is szélesebb körben szerez részvétet, fokozza az iró hatását, biztositja müve fennmaradását. S innen van, hogy a beszéd és irás tisztasága, szabatossága, a kifejezések nemessége és szépsége az irói körökön tul is annyira el van terjedve a franczia nemzetnél.

(Vége köv.)

A TÖRVÉNYHATÓSÁGOKBÓL.

Kolozsmegye közigazgatási bizottsága

f. hó 17-én tartotta főispán gróf Eszterházy Kálmán ur elnöklete alatt rendes havi ülését, miről a következőket jegyezzük fel:

Gyarmathy Miklós alispán jelentéséből megtudtuk, hogy a lefolyt hóban semmi olyan körülmény nem történt, a mi közigazgatásunkra zavarólag hatott volna.

Ezután alispán nehány katona-ügyet adván elő, Kethely József kir. tanfelügyelő adott elő nehány tanügyet, melyek közül különösen kiemeljük, hogy Malomszeg, Méra és Körösfő községekben egy-egy államilag segélyezendő; N.-Kapus és Csucsa községekben pedig állami elemi iskola felállitása iránt tétetett a vallás- és közoktatásügyi miniszter urhoz felterjesztés.

Kir. adófelügyelő-helyettes Soltész Sándor előadásából feljegyezzük, hogy a kolozsvári kir. adóhivatal területén Kolozsvár város kivételével april végén az adótartozás tett 189290 frt. 87 krt ebből május havában befizettetett . . . . . 32569 frt. 26 kr.
maradott hátrálék . . . 156721 frt. 61 kr.
mit is összehasonlitva a mult év megfelelő időszakával, az eredmeny 13479 frt. 55 krral kedvezőbb.

A b.-hunyadi kir. adóhivatal területén ugyancsak f. évi april hó végén az adótartozás tett összesen . . . . . 93318 frt. $51^1/_2$ krt
erre május havában befizettetett . . . . . 7831 frt. $36^1/_2$ kr.
maradott hátrálék . . . 85487 frt. 15 kr.
mit is összehasonlitva a mult év megfelelő időszakával, az eredmény itt is 1204 frt. 83 krral kedvezőbb.

Kir. adófelügyelő helyettes előadásával kapcsolatosan felemlitjük, hogy Bonis István kérdést intézett az iránt, hogy tétetett-e intézkedés arra nézve, hogy az adókivető bizottság Teke várossába is kiszálljon? s miután a kapott válasz szerint e tekintetben intézkedés még eddig nem történt: inditványba hozza, hogy tétessék felterjesztés pénzügyminiszter ur ő nagyméltóságához az iránt, hogy vagy külön adó-kivető bizottság alakittassék Teke várossa és 43 községből álló vidékére nézve, vagy pedig a kolozsvári kir. adóhivatal területére alakitott adó-kivető bizottság ezen vidék érdekében szálljon ki.

Dr. Nagy József megyei főorvos havi jelentéséből megemlitjük, hogy május havában a heveny lobos kórnemek kevesebb számmal és nem oly heves befolyással mutatkoztak, mint april havában.

A járványos kór nemek közül a hagyláz egy pár eset által a b.-hunyadi járásban, — himlő a mocsi járásban, és vörheny a tekei járásban mindenütt csak ritkán s egy-egy községben csak egy-egy eset által volt képviselve.

Roncsoló torklob előfordult 13 községben öszvesen 54 emberben, ezek közzül meghalt 31, felüdült 15, ápolás alatt maradt 8.

A védhimlő oltás kezdetét vette.

A központi fegyenczek között járványos vagy ragályos kór nem mutatkozott.

Ezen jelentés tudásul vétele atán kérdés intéztetett főorvos urhoz az ezen lapokban megjelent azon közleményre nézve, hogy Kolozsvár szomszédságában a roncsoló toroklob oly nagy mérvben dühöng, s a körorvos nem igyekezik hivatásszerü kötelességét teljesiteni, mire az a megnyugtató válasz vétetett tudomásul, hogy azon közlemény téves, mivel roncsoló toroklob csak Papfalván mutatkozott s ott is csak 4 esetben, kik közül kettő ugyan elhalt, de kettő jelenleg is ápolás alatt van.

Székely János kir. főmérnök havi jelentése szerént a felügyelete alatt álló s kiépitett államutak jó karban vannak.

Az Apahida-sz.-régeni államut m.-királyfalva-m.-örményesi szakaszán a földmunkálat folyamatban van.

Dr. Birró János kir. ügyész havi jelentésében felemlitjük, hogy a felügyelete alatti börtönben a letolyt hóban 125 egyén volt letartóztatva.

Fontosabb bünténye vonatkozó feljelentés 6 történt, 5 gyujtás és 1 rablás.

Izsák István kir. távirda-igazgató helyettes előadása során felemlitjük, hogy a Gyalu- és Kolozsvár közötti napontai posta-járat fenntartása ismételten szorgalmaztatott.

Végül a közegészségügyi bizottságba épitészül Debreczeni Balázs, gyógyszerészül Rohonczi Zsigmond és mérnőkül Székely János kir. főmérnök választattak meg.

Az ülés 12 és $^1/_4$ órakor bezáratott.

— s.

---

melyen sikertelenül igyekezett szilárdnak látszani, mondá: Ön azért jött, hogy elbucsuzzék tőlünk; némi felfordultságot talál itt most, mivel a legközelebb érkező gőzössel indulunk a folyón felfelé. Azonban régi ismerősökkel nem feszeskedik az ember, lépjen be ön.

Kornelia visszalépett a terembe, Swen követte őt, s az öreg szolga is bejött vele együtt, helyreigazgatta a pamlag melletti karszékeket, meggyujtotta a kandalló párkányán álló nagy csilárban a gyertyákat, mialatt Kornelia intett Swennek, hogy foglaljon helyet, és különös, idegenszerü érctelen hangon, mitől Swennek szivébe nyilamlott, igy szólt:

E határozat az utazásra nagyon gyorsan történt. Az orvos óhajtotta, hogy Edgárt mentől előbb áthelyezzük Olaszhon enyhébb éghajlata alá; s ezenkivül Genuában, vagy Florenczben találkozni fogunk sir Blunt Györgygyel, a gyermekek nagybátyjával, anyai ágról, kibe, Ketty-re nézve nagy reményeket helyezek. Ön tudja, hogy a családi vagyon Edgárnak jut egyedül.

Az orvos vár reánk a gőzhajónál; nem akar lemondani arról, hogy betegét egy darabig elkisérje. Ez annyival kedvezőbb reám nézve, hogy mr. Smith-nek itt kell maradni még egy darabig, holmit rendbe hozni. Köszönöm Smith, jól van igy, köszönöm; legyen oly jó, jelentse nekem, ha a gyermekek készen lesznek öltözékükkel.

Mr. Smith gyanakvó és bosszus pillantással, mely egyaránt érte urnőjét és ennek látogatóját, hagyta el a szobát.

Kornelia, mialatt beszélt, nyugodtan ült székén, s azon emberre reá sem nézett; de alig zárult be utána az ajtó, felállt, pár lépést tett gyorsan a szobába, azután ismét Swen felé fordult, karjait mellén keresztbe fonta, s oly szenvedélyességgel, mely kirivó ellentétben állt előbbi nyugalmával, hevesen felkiáltott:

— Miért jött ide? Nem látja, hogy fogoly vagyok házamban? hogy tömlöcztartóm van itt, ki a szabadság perczeit csak ellenkezve engedi meg. Természetes, ez előtt csak férjemnek voltam felelős tetteimről, de most az egész világnak. Rettegek szobaleányomtól; egy mosolyra, vétkes mosolyra vonulhatna szám, mely nem illenék gyászöltözetemhez.

S Kornelia hangos kaczajban tört ki, de melyet azonnal félbeszakitott, hogy günyos hangon igy szóljon:

— És ön beteg volt Tissow ur? Épen jó időt választott a betegségre, mondhatom.

Azt akarja mondani, hogy komolyan beteg volt, komolyan beteg! Annál rosszabb! Tudja ön Tissow ur, hogy van oly idő, mikor az embernek nem szabad betegnek lenni, tudja-e ezt?

És tudja-e okát is ennek? mert az ember az által elmulasztja az időszakot, midőn illő dolog volna meghalni, és az ember kénytelen e mulasztás következtében nyomorult, szégyenteljes életét tovább is vonzolni magával.

S Kornelia ismét nagy léptekkel járt alá s fel, inkább magához, mint Swenhez intézve szavait, mig ez fejét kezére hajtva, igyekezett félájulásából magához térni, s zavart eszméit kissé rendezni:

Hogyan közölje Korneliával felfedezését? ama felfedezést, mely most, midőn itt e régi környezetben, e szobákban látja őt ismét, hol tekintete oly gyakran megittasult imádattal csüngött vonásain, oly borzasztónak, oly lehetetlen valaminek tünt fel előtte.

Mialatt szemei nemével a megerültségnek függtek, az előtte alá s fel lebegő karcsu fekete alakon, Fánnit látta, az épen most olvasott elbeszélés hősnőjét, a mint London utczáin menekül a gyalázat elől, és aztán megint, csak Durham Kornélia asszony volt ott, a nagyon tiszteletreméltó mr. Durham Douglas Frank hitestársa, kinek csak neve kimondásánál is lelke remegő iszonyattal telik el; és azután a fekete fátyollal körülkeritett szép halvány és oly szeretett vonásokban visszatükrözödni látta egy magas karcsu férfinak arczát, ki őt soha sem igen szerette, ámbár e férfi neki atyja volt; és fülei a szeretett hang oly csengését hallhatták, melyek visszavarázsolták elibe, első gyermekkora napjait! oly hangokat, melyekről nem birta felfogni, hogyan hallja azt csak ma, először s miért nem az első percztől fogva? És akkor a borulat szemei előtt, mind sötétebb, sötétebb lett; csak alig hallotta és látta mi körülte történik, és akkor csak egyszerre észrevette Korneliát, ki előtte térdelt, kezeit megfogta és rettegve tekintve fel hozzá, felkiáltott:

— Szeretett kedvesem, ne neheztelj reám; hisz őrült vagyok, nem tudom mit beszélek; te nem tehetsz róla, javamat akartad, csakhogy hinni nem akartad, hogy rajtam semmi sem segit többé.

Most már láthatod. Ő is drágán fizette meg, hogy segitni akart rajtam; nem akarta engedni, hogy a folyóba öljem magam és most már őt dobták a hullámok két hosszu napon keresztül ide-oda, mig végre a gát vesszőiben fennakadt hullája.

Kornelia eltakarta arczát kezeivel; a szép karcsu testet, a szivében duló szenvedély vihar megremegteté, mintha hideg rázná tagjait. Azután egyszerre megragadta Swen kezeit, homlokára, szemeire, ajhaihoz nyomta azokat.

Hisz neked is vizbe kell fulnod; tudok mindent, mindent, mintha magam is ott lettem volna, hogy nélkülem nem tud élni, hogy végettem éltét, s még egy más éltét is, kész legyen feláldozni.

A te éltedet Swen! A tiédet! és ezt csak azért, mert engem szerettél! Azt nem volt szabad tennie! az nem volt nagylelkü tett tőle! az kegyetlenség volt, a minthogy büszke szive mélyében, az is volt ő mindig. A te éltedet: a te kedves éltedet!

És ismét, meg ismét, Swen kezeit, forró remegő ajkaihoz vonta.

Swen homloka égett, halántékain az ér szétrepedéssel fenyegette ugy lüktetett, mialatt tagjain hideg borzongás futott végig.

E keskeny fehér kéz szeretetteljes simogatását, e szép ajkak által kiejtett legmélyebb szerelem szavait, e sötét szemek tekintetét, melynek titkos hatalommal vonzó mélyéből, a forró szenvedély villámai czikáztak felé, hogyan türhette volna, midőn tudta azt, a mit tudott!

(Vége következik.)

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

IRODALOM és MŰVÉSZET.

Egy szó drámairodalmunk érdekében.

Az „Ellenőr“ egyik közelebbi száma egy, a budapesti nemzeti szinház igazgatóságához intézett méltányos és teljesen indokolt felszólalást bocsát közre a 100 aranyos, középfaju szinműveket illető pályadij ismételt kitüzése tárgyában, s ezzel kapcsolatban azon értesülésének is kifejezést ad, hogy nevezett igazgatóság a minden áron reformálni akarók, már-már diadalra jutott utólagos megjutalmazási elmélete félretevésével, a régi jó, járt utra viszszatér, s ily nagy fontosságu ügyet nem fog könnyelmüen az eshetőségek koczkájára kitenni. Sajnos, ez informatio tévességéről azóta egy mindenesetre avatott részről, a „Fővárosi Lapok“ részéről győzettettünk meg, remek ellen érvelés kiséretében, mely a régi rendszert minden áron tuléltnek, tarthatatlannak, sőt károsnak igyekszik föltüntetni, s az egész dolgot mint kabinet-kérdést fogja föl, s a dráma biráló bizottság bölcsességének hajszálától teszi egyedül függővé.

Igaz is, hogy a budapesti sajtó ez életbevágó kérdéshez, mindez ideig, még jóformán hozzá sem szólott. Pedig meg vagyunk győződve, hogy ha ez időszerütlen reformok keresztülmennek, drámirodalmunk életfája ellen fog egy oly csapás intéztetni, mely annak megbénulását teszi szükségkép kikerülhetetlenné. Hivatkozhatunk mi mások példájára, mikor concret-viszonyokról van szó; idegen formákat, intézményeket átültetni hatra-vakra akár politikai, akár társadalmi s irodalmi téren, ahhoz nem nagy bölcsesség kell, de specialis szükségleteink pontos ismerete, elfogulatlan megbirálása az a mi mindennek gyakorlati értéket ad. Hogy pedig a magyar dráma jelenleg fejlődése oly egy kényes stadiumában, mondhatnók forduló ponton áll, azt senki nem tagadhatja, ki kellő irodalom-történeti jártasság mellett csak némi comparativ képességgel is rendelkezik.

Van-e már nekünk a szó szoros értelmében vett magyar nemzeti drámánk, a magyar nemzeti genius és társadalom közvetlen typicus kifolyása népi alapon, minőt az angol- és franciánál látunk? Ösmerjük el, hogy vajmi csekély az, mit e részben felmutathatunk, s még e csekély számon is, nagy részt idegen szellem lidércznyomása ül, s csak a külső máz az, a mi a miénk, a mit magunkénak mondhatunk. Csodálatos, de igaz, hogy épen az akademia, holott első sorban volna erre hivatva, legkevésbbé hat közre magas piedestáljáról, abstract elvei s némileg dogmaticus szervezete mellett, e sajátképpeni magyar dráma forcirozására, megteremtésére. A curriculum legujabb győztesei, Csiky, Váradi, még sok maradandó becsüt produkálhatnak, a nélkül azonban, hogy az emlitett irányban is eszközlőleg volnának képesek hatni. Mert valamint az angol nemzeti dráma a tragoedia, a franczia nemzeti dráma a vigjáték felé gravitál, ép ugy népünk geniusából meritett erős meggyőződésünk az, hogy specialis magyar dráma irodalmat csak a középfaji sajátosságok alapján fejlődőleg várhatni, s épp ezért volt kétszeresen fontos az a missio, melynek betöltésére a 100 aranyos pályadij vala hivatott.

Ily körülmények között, visszaemlékezve nehány korábbi malheurre is, valóban közel állana a föltevés, hogy a dráma biráló bizottság ez eljárása által saját kisebbitésére czéloz, ugyszólva kritikai képtelenségét dokumentálja, s appellátával él a „rosszul biráló bizottságtól, a jobban biráló közönséghez.“ Első pillanatra csakugyan ezt kellene hinnünk, ha nem tudnók, hogy a bizottság tagjai egytől-egyik oly irodalmi egyének, kik elméleti ösmereteik mellett birnak azon gyakorlati érzékkel is, hogy el tudják dönteni, vajjon egy darab szinpadra való-e vagy nem? Eltekintve azonban a dolog ez oldalától, vizsgáljuk csak közelebbről a „Fővárosi Lapok“ érvelését, tekintettel azon praetendált előnyökre, melyek, szerinte legalább, az ujitást ez irányban oly nagyon kivánatossá teszik vala.

Fáj a Fővárosi lapoknak, hogy a biráló bizottság ujabb időben oly gyakran volt kénytelen a kiirt pályázatok eredménytelenségét constatálni. Midőn egyfelől kész szivvel lélekkel osztozunk mi is t. laptársunk eme hazafias fájdalmában, másfelől bámulnunk kell azon logikán, mely e tényből egész könnyedséggel vonja ki azon következtetést, hogy: tehát inkább cassálni kell a pályázatokat egyátalában, semhogy szinházi és irodalmi szegénységi bizonyitványt szerezzünk magunknak pénzen. Megjegyzendő, hogy szokás nálunk szegénységi bizonyitványnak tekinteni azt a valószinüségi alapot is, melynek törvényénél fogva, sok közt hamarabb található egy valamire való, mint kevés közt. Kérdjük most már: vajjon van-e remény a nevezett és teljesen egyéni okoktól függő viszonyok gyökeres megváltozására bárminemü uj intézkedések erejénél fogva is? Képes lesz-e az utólagos megjutalmazás a benyujtandó darabok minőségét illetőleg javitólag hatni? Kevesebb lesz-e a visszautasitott, el nem fogadott darabok száma? Alig hisszük. Különben is az ujabb pályázatok eredménytelensége is nem annyira egyetemes költői venánk megcsappanásáról, mint inkább a concurrentia aránytalan növekvéséről tanuskodik, s az ál-szégyenkezésre csepp okot sem ád. Mit árt az, hogy egyszer-kétszer függőben marad a 100 arany, ha van remény, hogy harmadszor talán kárpótoltatni fogunk? Anyagilag semmit, szellemileg még kevesebbet.

Van még egy nevezetes oldala a dolognak. Azon támpont, melyre a biráló bizottság a czélbavett utólagos megjutalmazás mikénti eldöntésénél állana, nekünk ugy tetszik nagyon is ingatag. Lássuk csak mik szolgálhatnának erre mérvadóul. Első sorban persze a nagy közönség véleménye. De ki állithatná magáról jó lelkiismerettel, hogy ennek kifürkészésére helyes kulcscsal rendelkezik, s hogy a szempont, melyből kiindul, kifogástalan biztonságu? Vagy talán a budapesti napisajtó nyilatkozata? Hagyjuk ezt. Vagy végre tán egy uj jury szabad, független itélete? Hanem akkor ujra ott állunk, a hol voltunk, s a sok huza-vona után is arra a meggyőződésre jutunk, hogy egy lépést sem tettünk előre.

Emlitsük-e még azon visszaéléseket is, melyeknek ily rendszer mellett drámairóink kitéve lehetnek? Talán fölösleges is. Ezek oly sokoldaluak hogy csak az eshetőségek felsorolása is lapokat venne igénybe. Ismerik ezt mindazok jól, kiknek alkalmuk volt bár futólagos pillantást vetni azon szövevényre, melyben összes irodalmi életünk fennakadva sinlik. Nem hagyhatjuk azonban szó nélkül a Fővárosi lapoknak azt a megjegyzését, hogy Tóth Edének például nem a száz arany, hanem a későbbi, ezekre menő irói dijak képezték valódi megjutalmazását. Igen ám, csakhogy ez nem a Fővárosi lapok sem a nemzeti szinház, hanem Tóth Ede saját érdeme, a kin többet segitett, s bizonyára nagyobb értékü volt egyelőre a rögtöni 100 arany, mint a későbbi ezerekre menő honorátiók.

Koránsem soroltuk itt föl kimeritőleg még a fontosabb érveket sem, melyek a 100 aranyos pályadij ismételt kitüzésének szükségességére utalnak. Az a gond sem aggaszt, vajjon igénytelen szavaink visszhangra találnak-e vagy nem. De fáj a közöny, melylyel e fontos kérdés irodalmi körökben találkozott, s ha már legyőzetnünk kell, elvünk, hogy a csapást legalább kivont karddal fogadjuk.

A hazafiságnak!

Az erdélyrészi házi-ipar és iparfejlesztő egylet pártoló tagjai közül illetékeiket befizették az 1878-ik évre: dr. Gajzágó Joachim, Graf Jakab, Groisz Gusztávné, Gyarmathy Miklós, Horovitz Sámuel, Incze Mihály, Petrovits György, Staibl Jenő, Szász Domokos, dr. Melczl Hugó, Kethely József, Eibeschitz Lipót, Schilling Jánosné, Szentgyörgyi Lajos, dr. Bakanyi József, br. Bornemissza Ignáczné, Deák Lajos, Triska Ferencz.

1878 és 1879-re: Bellusich János.

1878 — 1883-ra: Szenkovits Márton.

Az 1878: I-ső felére: Dobál Antal, Dobál Izsák, Turcsányi Gyula, Tussai Gábor, Olasz Károly, Kerekes Márton, Kerekes József, Czerni Antal, Czirák Albert, ifj. Biásini Domokos, id. Biásini Domokos, Balla László, Trandafir Miklós, Fischer Vilmos, Gergely János, Polcz Albert, Szász Gerő, dr. Török Aurél.

Az egylet czélja: Erdély egyes vidékein a terméknyek és ipari anyagok előfordulási helyéhez képest különnemü tanműhelyeket, és pedig a fának műszerü feldolgozására; a szalma- és sásfonásra; a márvány és gypsz esztergályozására; a csontfaragásra; művirágkészitésre; gyermekjátékok készitésére; a szövészeti ipar fejlesztésére tanműhelyeket állitani fel; továbbá a kender és kiválólag lentermelés terjesztésére és kidolgozására hatni, a gyártott czikkeknek piaczról gondoskodni, a szomszédos keleti tartományok szükségleteit kipuhatolni, izlésüket tanulmányoztatni, iparos vándortanitást és iparkiállitásokat rendezni, kitünő ipartermelvényekért iparosokat s ezek munkásait jutalmazni, végül tehetséges ifjakat, a kik természeti hajlamuknál fogva is magukat az iparnak kivánják szentelni, bel- és külföldön neveltetni.

Pártoló tagsági dij 6 évi kötelezettséggel évenként 2 frt. *Alapitó tagság dij* **50 frt.**

Az aláirási iv szerkesztőségünkben is ki van téve. **Aláirások vidékről is elfogadtatnak.** *A tagsági dij utólagosan kiküldött pénztári nyugtára fizettetik le.*

Jogi rovat.

Kivonat a „Hivatalos Értesitőből.“

— Mán Gábornak Fehérvári József elleni ügyében ez utóbbinak 764 frtra becsült kolozsvári ingatlan birtoka jul. 12-én el fog adatni.

— A kolozsvári ev. ref. egyháznak Orbán József és neje elleni ügyében ez utóbbinak 1112 frt 90 krra becsült kolozsvári ingatlanaik julius 18-án eladatnak.

— Korbuly Bogdánnak ifj. gr. Bethlen Ferencz elleni ügyében, ez utóbbinak 75,908 frt 95 krra becsült hidegkuti ingatlanai jul 21-én becsáron aló is eladatnak.

— A nagyszebeni kir. ügyészségnél az allügyészi állomás betöltendő.

— A kolozsvári kir. pénzügyigazgatóságnál két egy frtnyi napi segélydijjal javadalmazott fogalmazó gyakornoki állomás betöltendő.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, 1878. junius 17

— **Az erd. ev. ref. egyházkerület** közgyüléséről szóló jelentésünk, technikai okok nyomán, kiszorult mai számunkból, — igy, mig e hiányt kipótolhatnók, csak is a mai gyülés eredményét jelezhetjük, a mennyiben ma megejtett szavazatok szerint: egyházkerületi főjegyzővé választatott 166 szavazatból 115 szóval Szász Domokos, kolozsvári pap és egyházmegyei jegyző; igazgató tanácsosokká általánosan és nagy többséggel B. Bánffy Dániel, Benkő János, Incze Mihály, Dr. Jenei Viktor, Szabó Pál, Szász Béla 6 évre, és Vályi Pál, 3 évre. A gyülés tárgyalásainak eredményeit lapunk jövő számában közlendjük.

— **Olyan mérges kis zivatar** csapott le tegnap városunk tőlött, a milyen ritkaság nálunk. Ugy 4 óra után egy pillanat alatt átláthatatlan koromfekete fellegek gyülekeztek föl a láthatárra, az egész várost félhomályba boritva; e közben hol tompa, hol éles orditásba fogott a mennydörgés, egyszerre aztán csak neki eredt a zápor s ugy zuhogott, mintha nem is cseppekbeg esnék, hanem vedrekkel töltenék. Egy pillanat alatt az utczai csatornák valóságos hegyipatakokká dagadtak s az utczákat egészen elboritá az ár, ugy, hogy istenkisértés lett volna kilépni az utczára. Mindez azonban csak tán 5 perczig tartott s a szél, mely üzte-hajtotta a fergeteget, elvitte a haragos fellegeket mennyköveivel, mennydörgésével és záporával együtt Szamosfalva felé. Mint többfelől értesülünk, a heves zivatar csak csekély kárt tett a kertekben, gyümölcsfákon, virágon, veteményen.

— **Salamon Jánosék** Szebenben nagy furorét csinálnak jó zenéjökkel: először tegnapelőtt játsztak a Herrman-kert üveg-pavillonjában s mindegyre zajos tapsokra ragadták a jó szebenieket. Az egyik ottani lap szerint: „Salamonék meg is érdemlik a kitüntetést, mert zenéjök valóban elbüvölő, mely a szivet minden hurját átrezgi s magával ragadja a hallgatót.“ Örvendünk derék népzenészeink diadalának.

— **Az oly tehetséges** fiatalhegedü virtuoz: Belley Milos Deésen nem öngyilkosság, — amint a Kolozsvártt általános elterjedt hir szerint tegnap mi is irtuk, — hanem agyszélhűdés áldozata lőn. Belley épen egy előkelő családnál volt magánkörben és zongora-kiséret mellett művészetét mutatta be a társaságnak; egészen átszellemülve játzott hangszerén ugy, hogy nemcsak a hallgatóságot, de azt is a ki őt zongorán kisérte, annyira elbüvölte, hogy az önfeledve abba hagyta a zongorajátékot s csak a fiatal művészt hallgatta elragadtatva. E perczben kihullott Belley kezéből a hegedü, fejéhez kapott s egy jajkiáltással élettelenül földre rogyott: egy hirtelen agyszélhűdés abban a pillanatban meggyilkolta. Az oly nagy reményekre jogositó fiatal virtuoz halála (Belley alig volt tán 20 éves) általános, mély és megdöbbentő hatást keltett Déésen; a működedvelő társulat diszes temetéssel és testületi megjelenéssel adott kifejezést a közrészvétnek; sirja fölé egy Kolozsvárról megrendelt márvány sirkövet fog állitni, a sirhantot vasrácscsal fogja körülvétetni. Valóban sajnálatra méltó veszteség, mert Belleyben kétségtelenül olyan tehetség hunyt el pályája kezdetén, ki egykoron bizonyosan büszkesége lett volna a magyar művészvilágnak.

— **Egylet, mely e nyáron nem táncolhat!** A kolozsvári iparos ifjak önképző- és betegsegélyző egylete e nyáron tervezett tánczmulatsága rendezése alkalmával arra a sajnos tapasztalatra jutott, hogy a méltányosság és figyelem gyakran oly kenyérré válnak, melynek kinálását kövel viszonozzák. Az idén már kétszer hirdette ki majálisát: először junius 2-ára, másodszor julius 7-ére; s a vége még is az, hogy nem tarthat majálist! Első izben tekintettel volt arra hogy az „iparos-egylet“ jun. 10-én, tehát 8 nap mulva tart majálist, s tudva azt, hogy a két egylet közönsége egy, nehogy ez megoszoljék, s mindkét egylet inkább legyen hátránynak kitéve mintha a mulatságokat nagyobb időköz választaná el: egyfelől saját, de másfelől az iparos egylet érdekében is, tervét elnapolta. Második alkalommal már biztositá magának a „Lövész-kertet“, amenynyiben a fölövészmester — ki a bérlővel kötött szerződés értelmében — helyiség kiadására nézve első sorban és szabadon intézkedik — azt egyletünknek, mint első megkeresőnek, szivesen átengedte; azonban az egylet időközben a májális kihirdetése után magán uton értesült, hogy a polgári dalegylet épen azon helyre és napra rendkivüli dalestélyt tervez, csakhogy még nem hirdette ki. Egyletünk sietett átiratban megkeresni a dalegylet t. választmányát, s fölfejtve az első visszavonuláskor tanusitott méltányosságot; a második kihirdetést; az előkészületekre megtett intézkedéseket; s az érdekeknek a két egylet hasonló elemei következtében számitásba vehetett kölcsönös, jóindulatu tiszteletben tartását: kérte a nevezett nap átengedését; mert — bár a helyiség felől elsőségénél — s a fölövészmester ur szives igéreténél fogva biztositva volt, de a közönség megosztásának hátrányai mindkét egylet érdekében itt is eszébe jutottak; továbbá, mert arra is gondolt, hogy e választmány elesmeri az első esetben gyakorolt méltányosságot, s fölhasználja az alkalmat, hogy egyletünk részére, méltán megvárható érdeklődését és jóindulatát tettleg kimutathassa. Azonban nevezett választmány f. hó 16-án kelt válasza reményeinkre, föltevéseinkre, várakozásunkra és számitásunkra keresztet vont. „Sajnálkozásának kifejezése mellett, kérésünket megtagadta, még pedig, hogy a „fennálló jó viszony meg ne zavartassék, közli indokait is, t. i. hogy a választmány egy korábbi s a dalestélyek összeütközésének kikerülése végett a három dalegylet kiküldötteinek közös értekezletén is elfogadott határozat köti. Nem akarunk mi itt ez indok jelentőségének mérlegelésébe bocsátkozni, s azon eszközök és módok előszámitására kiterjeszkedni, melyeket választmány kérésünk teljesithetése végett igénybe vehetett volna, csak tartozó kötelességünknek teszünk eleget e felfejtés által a nagy közönség előtt, mely egyletünk sorsa iránt talán érdeklődik, hogy midőn egy dolgot kétszer is kihirdetünk, s még sem teljesitjük, legalább az ügyállást megmagyarázzuk. E sorok tehát nem szemrehányás a szóban forgó t. egyletnek, hanem fölvilágositás a t. közönségnek. Ha valaki ezekben az idézett választmányi válaszban emlitett „fennálló jó viszony“ illustrátióját is látná: fájdalom nem vádolhatnók elmezavarral! Az igazgatóság.

— **Értesités.** A kézdi-vásárhelyi ipari szakosztályu felső népiskolánál a jelen 1878 tanévi nyilvános zárvizsgálatok f. évi julius hó 5, 6 és 7-ik napjain tartatnak meg a nevezett iskola I. oszt. tanteremben. E vizsgálatokra a t. szülőket és tanügybarátokat ezennel tisztelettel meghivja Kézdi-Vásárhelytt, 1878, junius 15-én, Az isk. igazgatóság.

— **Marosludason** az alsó- és felső népiskola e hó 22-én és 23-kán tartja meg zárvizsgálatát; és pedig ily renddel: 22-én d. e. a felső népiskola, az 1877—8-ik tanévben kezdődött, első osztálya; d. u. az alsó-népiskola I. és II-ik fiu és leány osztályai; 23 án d. e. szintén az alsónépiskola III. IV. és V-ik vegyes osztályai; d. u. fiuk- és leányoknak közös ének, a fiuknak tornászat fegyvergyakorlattal egybekötve. A női kézi munkákból, ugy szintén a vessző-kosárfonásból is nagyszerü kiállitás lesz berendezve.

— **Ritka rózsató.** H.-M.-Vásárhelyen a napokban egy uri embor társaságban azt állitá, hogy egy ottani ügyvéd kertjében levő rózsatőn több mint háromezer rózsabimbó nyilik. A jelenvoltak egyike kétségbe vonta ez állitást. Fogadtak s azután hét tanu jelenlétében megolvasták a szóbanlevő rózsató bimbóit és kitünt, hogy azok a négyezret is meghaladták.

— **Hymen.** Fényes esküvő volt Ér-Semjében, e hó 12-én Fráter Gabriellát — Fráter Béla biharmegyei földbirtokos leányát — vezette oltárhoz Incze Kálmán, Kolozsmegye volt mérnöke. A templom rózsákkal és nefelejcscsel volt diszitve. A fényes esküvőt diszes lakoma követte, a lakomát estig tartó táncz.

— **Olcsó aranyok.** A Szilágy beszéli el a következő esetet: Szilágy-Nagyfaluban történt meg május elején, hogy egy a b. Bánffi Albert tulajdonát képező belső telken, ásás közben, Andre Mihály napszámos egy cserépfazékra bukkant, mely tele volt vert aranypénzzel. — Andre a Dani Mihály óla ereszébe rejtette, s nem levén soha szélső baloldali képviselő, tudott okosén hallgatni. De a Dani Mihály ereszébe rejtett kincset annak 8 éves leánya játék közben felfedezte, kinek is megtetszvén, másnap az iskolába felvitte s önzetlen szivességgel osztá szét társai közt a szép sárga darabokat. — Persze jutott a sárga pénzből nehány darab Izrael fiai kezébe is, kik rögtön felismerték a játékszert s Öszterreicher Ede, Nuszbaum Ferencz s több más élelmes atyafi, in spe bankárok, nem egészen régészeti szempontból elindultak házról-házra, a hol iskolás gyermek volt s a sárgapénzt becserélik czukor, palavessző, irka s hasonló értékesebb tárgyakért. — Az elöljáróság fülébe jutván az eset, elkezdett nyomozni, de csak is 16 darabot volt képes összeszednie. — Május 9-én kiszállott a szolgabiró is, de 13 egyéntől csak 38 darabot sikerült összeszednie s igy eddigelé megtaláltatott azon 2 darabbal együtt, melyet a szolgabiró Ajtai Albert, a lelet szinhelyén kapott, összesen 56 darab a 198 drb közül, mennyit a körjegyző előtt az előleges nyomozás alkalmával egyesek, mint kezük közt forgottat beismertek. Az aranyok be- és összeszedése körül oly nagy buzgalmat kifejtett egyének kérdőre vonatván, jó képpel szeretnék elhitetni a birósággal, hogy távol volt tőlük minden érdek s a régi pénznek nem hitték valami hasznát vehetni. — Az aranyok 1702—1778. évekből való s a sz.-somlyói biróság utján a zilahi kir. ügyészséghez lettek beküldve, s jelenleg a kir. törvényszék által birói letétbe helyezvék. — Hogy mily olcsó volt Sz.-Nagyfaluban az arany, bizonyitja azon két körülmény, hogy 7 krért 36 darabot ismét; krért 3 darabot vásároltak meg a buzgó régészek. — Ily árért, Californiában sem lehetett volna aranyhoz lutni; tehát mégis igaz, hogy: „Extra Hungariam non est vita!“

— **A párisi közkiállitás** költségei. A párisi kiállitási palota költségei, az ottani kereskedelmi miniszterium előirányzata szerint 45 millió 300,000 frankra rugtak volna. E költségvetés azonban nem volt realis, mert most utólag kisül, hogy az összes épitési kiadások 10 millió frankkal mulják felül az előirányzatot. E tekintélyes kiadással szemben az eddigi tapasztalatok alapján következő jövedelmekre számit a franczia kormány. Belépti dijakból 14 milió frankot, a marsföldi épületek anyagának értékesitéséből 7 millió frankot, Páris városának segélyezéséből 6 milliót, a Trokadero palotának Páris által való megvételéből 3 milliót, a kiállitási park vendéglői, kávéházi és egyéb helyiségeinek bérletéből 3 és fél milliót, a Trokaderon rendezett nyilvános hangversenyek jövedelme gyanánt 1 milliót, összesen tehát számit 34 és fél millió bevételre. — Ezekhez hozzá veszik még a fogyasztási adókból befolyó jövedelem többletet, mely a legkisebb számitással megütné a 10 milliót, s igy a köztársaság ez erkölcsileg oly nagy horderejü vállalkozás mellett, szám szerint mintegy 10 egész 12 millió deficzitet mutatna fel, a mi jelentéktelen veszteségnek mondható a nagy eredményekhez képest, a melyeket a béke ez épületei által Francziaország a világ előtt elért.

— **Bámulatos lovaglás.** Franczescó Peraltó, hires mexikói lovas ez év május 22-én olyan lovaglást hajtott végre, a minőről talán eddig egyátalában nem hallottunk, és Zubovics párisi utjára is árnyékot vethet. Fogadott ugyanis, hogy tizenöt óra alatt 305 angol mértföldet (körülbelől 70 német mértföldet) tesz meg a fleetwood parki versenytéren New-York mellett. E czélból 34 ló és 6 mustag (spanyol eredetü vad ló) állott rendelkezésére, mert a new-yorki lóverseny-társulat, a melynek levait használta, vonakodott kevesebb mint negyven lóval megmérközni ezzel a kalandos vállalattal. Ezek közül folyton tizenkettő állott készen. Carilló a kaland hősének, Peraltonak barátja és vetélytársa folyton jelen volt, és ő maga nyergelte meg a levakat, gondosan megvizsgálta a kengyelszijakat és megszoritva a terhelőt. Paraltó reggel 4 órakor ült föl az első versenyparipára és este 6 óra 31 perczkor elvégezvén föladatát, megállott a versenybirák előtt. A kifáradhatlan lovas minden mértföld után lovat váltott, — néha csak átugrott az egyik ló hátáról a másikra; de a váltás által okozott késedelem általában véve csak négy másodpercz volt. Lovaglása alatt lélegző készüléket használ, mely befődte száját, de nem akadályozta a lélegzést, sőt inkább könnyitette. Ezen mesés lovaglás közben, egyetlen napon 10 fontot vesztett sulyából. Versenyközben egy ló levetette, egy pedig megbénult, és ezt ki kellett cserélni.

A „KELET“ magán táviratai.

Feladatott **Budapesten** jun. 18. 10 ó. — p. d. e.
Érkezett Kolozsvárra jun. 18. 11 ó. 10 p. d. e.

A congressuson a tárgyalási ügyrend, német fogalmazásban elfogadtatott. A bolgár kérdésben Suvaloff egy óra hosszat védte a san-stefanói tervet, kijelenté, hogy Oroszország a békét akarja. Salisbury holnap válaszol. A bolgár kérdésben az angol kormány és monárchiánk álláspontja azonos, a tárgyalás e kérdés felett hosszasan elhuzódhatik. Felvettetett még minden ülés elején az előkonferentia eszméje.

Risztics lemondott azon reményéről, hogy a kongressusra bocsáttassék. A románok szintén el akartak utazni, de gr. Andrássy marasztotta. Bismarck kivánja az orosz és angol haderők visszavonulását, e kérdés tárgyalva lesz.

Károly román fejedelem lekösön, ha Bessarábia elfoglalásába a kongressus beleegyezik.

Az oroszok követelik a török várak átadását.

Legujabb.

A képviselőház tegnap kezdte meg a 80 milliós bankadósságról szóló törvényjavaslat tárgyalását. Márkus István előadó nyitotta meg a vitát egy figyelemmel hallgatott beszéddel, kiemelve a javaslat elfogadásának politikai szükségességét. Chorin Ferencz a javaslat ellen beszélt, sarczot, váltságösszeget, szégyenteljes meghátrálást emlegetve. Utánna Széll pénzügyminiszter szólalt fel, számokkal bizonyitotta, hogy itt nem 24 millió ujabb teher elvállalásáról van szó. A hatvan évre felosztott, kamatnélküli törlesztésnek csak hat és fél millió forint felel meg. A beszédnek kivált befejező része nagy hatást tett, s a többség élénk helyeslésssel fogadta. Ezután Bujanovics és Lichtensten beszéltek a javaslat ellen. Szólásra föl vannak még jegyezve: Balogh Károly, Irányi Dániel, Orbán Balázs, Mocsáry, Simonyi Ernő, gr. Nemes Nándor, Widlicskay, Almássy Sándor és gömöri Szontagh Pál.

*

Berlin, jun. 17. A congressushoz közel álló körökben ugy tudják, hogy a meghatalmazottak közötti megegyezés előhaladása kevésbé kielégitő. A török várak kiüritésének kérdése nehézségekbe látszik ütközni. Törökország makacsul megtagadja a kiüritést, hivatkozván arra, hogy Oroszország nem teljesiti a békefőltételeket. Több hatalom ugyanezen nézeten van s azt követeli, hogy Oroszország kötelezze magát e várak meg nem szállására, ha azokat a törökök kiüritenék.

Erték- és váltófolyam.

1878. junius 17.

Magyar aranyjáradék	90.30.
„ kincstári utalv. 1 kibocsát	—.—.
„ „ „ 2 „	112.—.
„ keleti-vasut elsőbség 2 „	75.25.
„ „ állami kötvény 1876 év	67.50.
„ vasuti kölcsön	100.75.
„ földtehermentesitési kötvény	78.25.
temesi „ „	77.75.
erdélyi „ „	76.25.
horv. slavon „ „	—.—.
magy. szőlődézma váltság „	82.75.
Oszt. egységes államadósság papirban	64.60.
„ „ „ ezüstben	66.35.
„ aranyjáradék	74.65.
1860. államsorsjegy	114.—.
Oszt. nemzeti bank részvény	8.60.
„ hitelrészvény	241.—.
magyar. hitelbank	224.40.
Ezüst	102.55.
Cs. k. arany	5.50.—.
Napoleond'or	9.37.—.
Német birod. mark	57.80.
London	117.10.

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos:
Békésy Károly.

Perl fogorvos

lakik főtér 27-dik sz., hidutcza sarkán, Dr. Hintz gyógyszerész ur házában, **julius hó közepéig** itthonn marad, mely idő elteltével **Előpatak**-ra utazik, honnan augustus hóban Kolozsvárra visszatérvén, septemberben **Páris** és **Londonba** tudományos utra indul.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

Hivatalos.

(211) (2—3)

Hirdetés.

A legfőbb rendelet folytán felállitandó pótlovazási bizottságok, a következő helységekben, a lentnevezett napokon, hátas- és teherhordó lovakat fognak bevásárolni, ugy mint:

Nagy-Szebenben:

Junius 22-ik és 23-kán 29 hátaslovat és 80 teherhordólovat.

Kolozsváron:

Junius 22-ik, 23-ik és 24-én 25 hátaslovat és 100 teherhordólovat.

Beszterczén:

Junius 22-dikétől 25-dikéig 188 teherhordólovat.

Kőhalmon (Reps):

Junius 22-én és 23-kán 100 teherhordólovat.

Székely-Udvarhelyen:

Junius 22-kén és 23-kán 100 teherhordólovat.

Hogy a P. T. lóbirtokosok, a katonai czéloknak megfelelő lovaikat elővezethessék, az ilyen lovaknáli követelések átaljában tudomásra juttatnak:

1-ször. Azoknak jó erőben kell lenni.

2 szor. Lehető erős csontalkatuak legyenek és tetemes horderővel birjanak.

3-szor. A legcsekélyebb nagyság mérték 148 Centimeter alatt ne legyen.

4-szer. Nem szabad 4 éven alul, de a hátas lovaknak 10 és a teherhordó lovaknak 12 évesnél öregebbnek lenni.

5-ször. Különben különös kitünő tulajdonságainál egy hegyi hátas lónak, a legcsekélyebb nagyság mértéktől eltérhetni és ezen esetben 147 Centimeter nagyságu lovak is vásárolhatók.

6-szor. A kezességi hibák következők:

„a gyanus mirigy, a takony és a keh, 15 napi";
„a kábadühödség";
„a dühféreg";
„a csökönösség";
„a fekete hályog és a hónapos vakság", 30 napi kezességre kötelez és megjegyeztetik,

hogy a cs. k. kincstár a kezességi jogot esetlegesen felhasználandja és az ily hibás lovakat birtokossainak a vétár visszatéritése mellett visszaadandja.

7-szer. A pótlóárak következők: egy teherhordó-lóért 120—150 frtig és egy hegyi hátilóért egész 300 frtig.

A P. T. lóbirtokosok, valamint lókereskedők ezennel felszólittatnak, a fentnevezett feltételeknek megfelelő lovaikat, a nevezett pótlovazási bizottságoknál elővezetni, hogy a törekvési czél, a lehető gyors bevásárlás elősegitődjön.

Hivatalossági helysége a pótlovazási bizottságnak, a városhatóságoknál tudakolható.

A cs. kir. katonai főparancsnokság Nagy-Szebenben.

Nem hivatalos.

Matico-készitmények Grimault és társa gyógyszerészektől Párisban. (58) (9—*)

E készitmények kétféle alakban vannak, t. i. mint matico-befecskendés és matico-millyék.

A párisi orvosok 12 év óta matico-befecskendéseket rendelnek, mert ezek ép oly gyorsan mint biztosan hatnak és soha sincs ártalmas következményük.

A növényi matico-millyék Grimault és társától Párisban gyorsan hatnak, nem terhelik a gyomrot, s lemezük gabona tápszerből készülvén, csak a gyomorban olvad fel, s összekötetésbe hozza a gyógyszert a húdcsatornákkal.

Stein János

könyvkiadóhivatalában Kolozsvárt megjelent és ugyanott kapható:

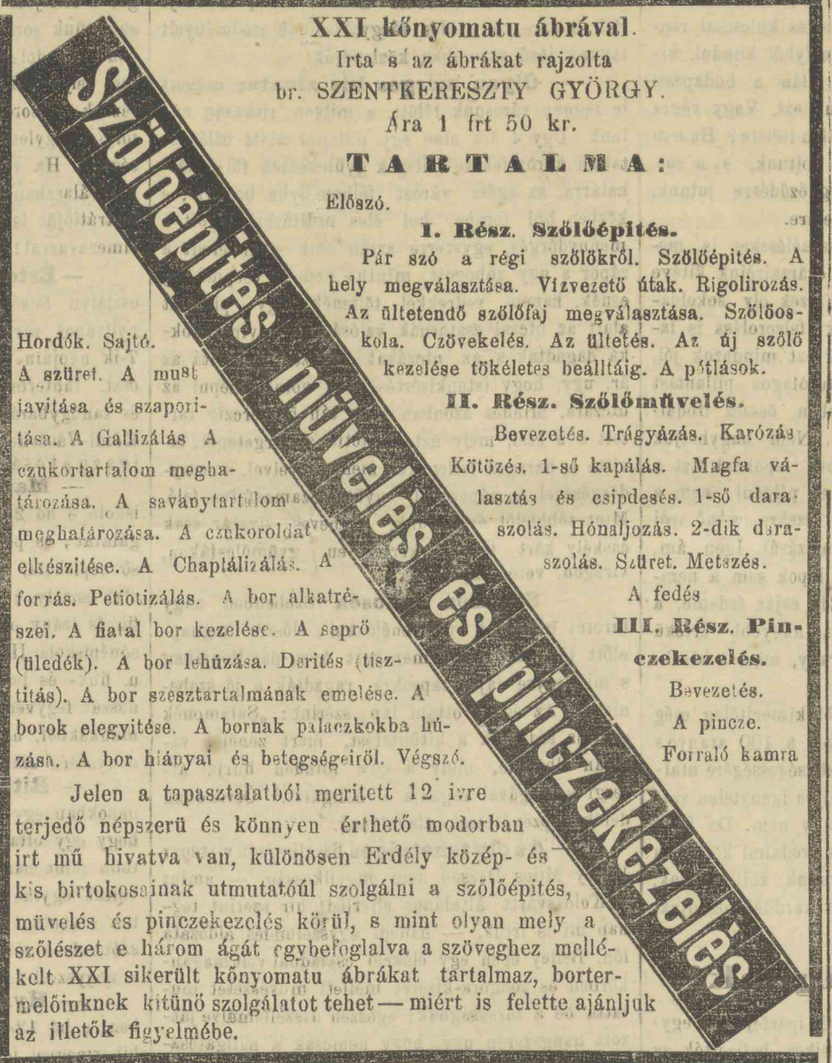

XXI kőnyomatu ábrával.
Irta s az ábrákat rajzolta
br. SZENTKERESZTY GYÖRGY.
Ára 1 frt 50 kr.

TARTALMA:

Előszó.

I. Rész. Szőlőépités.

Pár szó a régi szőlőkről. Szőlőépités. A hely megválasztása. Vizvezető útak. Rigolirozás. Az ültetendő szőlőfaj megválasztása. Szőlőoskola. Czövekelés. Az ültetés. Az új szőlő kezelése tökéletes beállitáig. A pótlások.

II. Rész. Szőlőmüvelés.

Bevezetés. Trágyázás. Karózás Kötözés. 1-ső kapálás. Magfa választás és csipdesés. 1-ső daraszolás. Hónaljozás. 2-dik daraszolás. Szüret. Metszés. A fedés

III. Rész. Pinczekezelés.

Bevezetés. A pincze. Forraló kamra Hordók. Sajtó. A szüret. A must javitása és szaporitása. A Gallizálás A czukortartalom meghatározása. A saványtartalom meghatározása. A czukoroldat elkészitése. A Chaptálizálás. A forrás. Petiotizálás. A bor alkatrészei. A fiatal bor kezelése. A seprő (üledék). A bor lehúzása. Derités (tisztitás). A bor szesztartalmának emelése. A borok elegyitése. A bornak palaczkokba húzása. A bor hiányai és betegségeiről. Végszó.

Jelen a tapasztalatból meritett 12 ivre terjedő népszerü és könnyen érthető modorban irt mű hivatva van, különösen Erdély közép- és kis birtokosainak utmutatóúl szolgálni a szőlőépités, müvelés és pinczekezelés körül, s mint olyan mely a szőlészet e három ágát egybefoglalva a szöveghez mellékelt XXI sikerült kőnyomatu ábrákat tartalmaz, bortermelőinknek kitünő szolgálatot tehet — miért is felette ajánljuk az illetők figyelmébe.

Vidéki megrendelőknek legczélszerübb posta utalványon 1 frt 55 krt. beküldeni, mely esetben a mű bérmentve küldetik meg.

Stein János,
erd. muzeum egyleti könyvkereskedése.

Az erdélyi részek és Szilágymegye

HELYSÉGNÉVTÁRA

megjelent.

Ára 2 frt o. ért.

Tartalmazza a legujabb megyei, szolgabirói, törvényszéki, járásbirósági, adóhivatali felosztást, posta-, vasut- és távirda állomásokat és az 1878. évi julius 1-én életbelépendő változásokat, a törvényszéki és járásbirósági beosztásban betűrendben és a községek lélekszámát.

Elkerülhetlen kézikönyv ügyvédek, közhivatalnokok, köz- és körjegyzők és üzletemberek számára.

LUHI „MARGIT" FORRÁS

legtisztább szikéleges ásványviz.

Hazánk ezen vegyi összetételénél fogva nevezetes gyógyvizét,

a légzési, emésztési- és húgyszervek

idült hurutos bántalmainál,

torok, gége, légcső- és bőrbetegségekben

kiváló sikerrel használják Budapesten:

Dr. Korányi Frigyes, dr. Kovács Sebestény Endre, dr. Gebhart Lajos, dr. Navratil Imre, dr. Poór Imre, dr. Kétly Károly, dr. Barbás József; Bécsben: **dr. Bamberger Henrik** egyetemi tanár és közkórházi főorvos urak.

Ezen tekintélyek nyilatkozatai szerint, a „Margit" forrás nem csak méltó versenytársa, **a Seltersi, Gleichenbergi, Giesshübli, Emsi, Vichyi, Radeini**, s hason összetételü vizeknek, hanem gyógyhatásban azokat több tekintetben felül is múlja. A „Margit" forrás gyógyhatását igazoló orvosi bizonylatok kivánatra, bár kinek készséggel megküldetnek. (77) (17—*)

Székküldési fő-telep:

Dr. KARLOVSZKY utódánál Luhi forrás, Munká s mellett.

Főraktár: Az erdélyi részekre **Csiki testvéreknél** Kolozsvárt.

!!! Végeladás !!!

szabott áron

JANKI MIHÁLY

divat-szövet üzletében

(Kolozsvárt, **hiduteza 9**-dik szám.)

Legközelebbi évadra üzletemet más minőségü árukkal berendezni határozván, most található **legujabb dús választéku áruimat,**

tetemesen leszállitott áron

végképpen kiárusitandom.

Egy méter ugyanazon árban, mint ezelőtt egy rőf.

Fel tehát!!!

Itt az alkalom a legjutányosb bevásárlásra, **mivel áruim 28 percenttel olcsóbbak.**

Még számtalan kitünő minőségü áruczikkeimet, kész **női ruhákat** valódi gyári áron a n. é. közönség szives figyelmébe ajánlva, vagyok

illő tisztelettel:

Janki Mihály,
ezelőtt
Joanovics G. György.

(174 (7—20)

(196) (6—6)

Becsek Jánosné,
szül. Schmiedt Károlina,
ajánlja magát
mint
okleveles bába,
beszél magyarul és németül.
Lakása: **kül-tordautcza 3 sz.**, a görög-sikátorral szemben.

(207) (2—3)

Értelmes egyének

ugy helyben, valamint vidéken, kik sorsjegyek és állampapirok részletfizetés melletti eladásával foglalkozni óhajtanak, **igen előnyös feltételek alatt**, egy budapesti Bankházhoz szerződhetnek. Ajánlatok **„R. 500 főposta resztante Budapest"** czimezendők.

Zeneművek zongorára 1, 2, 4, 8, 16 kézre és 1, 2, 3, 4, 8 zongorára.

Iskolák és gyakorlatok mindenféle hangszerre.
Sonátak.
Változatok.
Rondók.
Ábrándok.
Salondarabok.
Nocturne k.
Romance-ok, sat.
Operák teljesen s kivonatban
Operettek teljesen s kivonatban.
Concertdarabok.
Nyitányok.
Indulók.
Keringők.
Franczia négyesek.
Polkák.
Mazurkák.
Duettek.
Triók.
Quartettek.
Quintettek.
Sextettek, sat.
Zongorára,
Orgonára,
Harmoniumra,
Hárfára,
Gitárra,
Czimbalomra,
Cziterára,
Hegedűre,
Gordonkára,
Brácsra,
Nagybőgőre,
Fuvolára,
Spolára.
Czakanra,
Oboára,
Trombitára,
Tubára,
Zenekarra,
Harmonikára,
Vadászkürtre,
sat. sat. sat.
Énekhangra:
Sopran, Tenor,
Alt, Bariton, Basso.
Duettek,
Férfi s női négyes hang,
Karének sat. sat.

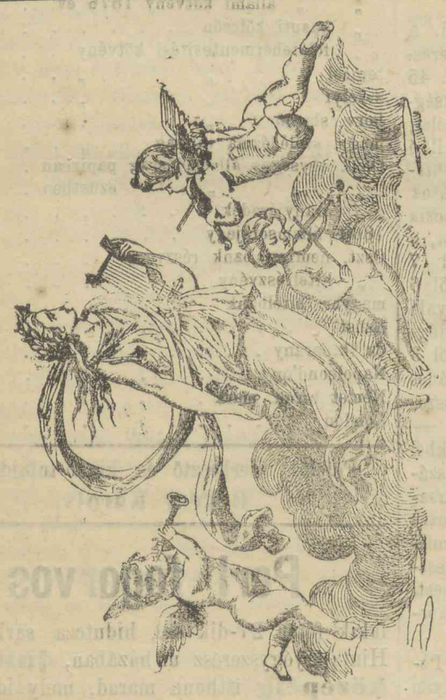

STEIN JÁNOS

ZENEMŰKERESKEDESÉBEN KOLOZSVÁRT

minden bárhol megjelent és bárki által hirdetett **zenemű eredeti bolti áron** kapható, vagy ha esetleg raktáron nem volna, minden árfelemelés nélkül gyorsan megszerezhető.

A külföldi és belföldi zenemű-kiadókkal élénk összeköttetésben állván, a legjelesebb zeneszerzők müvei a legjutányosabb kiadásokban, ugy zongorára, mint mindenféle vonó- és fuvó hangszerekre, mindig raktáron tartatnak.

Különösen **a magyar és román, ugy a külföldi salon-zene** eddig megjelent termékei a legnagyobb és leggondosabb választékban vannak raktáron, ugy, hogy e részben zenemű-raktárom teljes és minden igénynek megfelelő.

Bátor vagyok ez alkalommal figyelmeztetni a vidéki t. cz. zenebarátokat és zenecérto közönséget, **hogy mindig szivesen küldök jeles és új zenemüveket megtekintés, vagy kivásztás végett bérmentesen**, s felkérem, hogy ebbeli kivánságukat és hogy milyennemü zenedarabokat óhajtanak, velem akár levélben, akár egy levelező lapon tudatni sziveskedjenek.

Az **„Edition Peters"** czimü rendkivül olcsó és jeles zenemü-kiadások mindig készletben vannak.

Zeneműjegyzékek kivánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

Gazdagon felszerelt hangjegy-raktárommal, kiválóképen pedig a különféle hangszerre való **iskolákat, gyakorlatokat és egyáltalában az instructiv zenét** szabadjon a t. zenetanár urak szives figyelmébe ajánlanom.

Magyar zene és ének legteljesebb raktára. | Minden eddig megjelent czikkek. | **Román zene és ének legteljesebb raktára.**

(168) (6—*)

Csapó Sándor

NAGYBAZÁRJÁBAN

Kolozsvárt főtér,
„NEMZETI SZÁLLODA"
alatt.

Ez idényre nagyválasztékban érkeztek:

Legujabb divatu selyem, posztó, szalma férfi- és gyermek kalapok, férfi ingek, gallérok, kézelők, nyakkendők, kitünő kesztyük, női-, férfi- és gyermek czipők.

FRANCZIA és BÉCSI

Sodaviz Gépek

különböző nagyságban

gyári áron 9 frtól, 16 frtig.

Gyermek kocsik 12 frt 50 krtól, egész 22 rtig. Angol patent kerti és üvegházi fecskendők, sőt tűzveszély alkalmával nagy előnynyel használhatók, darabja 8 frt, 10 frt 60., 12 frt 80,. 16 frt 80 kr.

Vidéki megrendeléseket a legnagyobb figyelem és pontossággal teljesit

Csapó Sándor,
nagy Bazárja.

Nyomatott Stein János m. k. egyetemi nyomdájánál az ev. ref. tanoda betűivel Kolozsvárt.

Iskola Alapitvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.